

Univerzita Karlova v Praze
Katolická teologická fakulta
Katedra fundamentální a dogmatické teologie

Jméno autora diplomové práce: **Lukáš Nosek**
Téma diplomové práce: **Christologická a soteriologická analýza díla *Synopsis theologiae dogmaticae specialis* od ThDr. Vojtěcha Šandy**
Vedoucí diplomové práce: **prof. Ctirad Václav Pospíšil Th.D.**
Akademický rok: **2006/2007**

Resumé:

Cílem této práce bylo představit christologickou a soteriologickou analýzu obsáhlé učebnice dogmatiky vydané ve dvou dílech v roce 1916 a 1922 (*Synopsis theologiae dogmaticae specialis*). Na začátku práce jsme se proto věnovali i životu a dílu jejího autora, teologa, biblisty a profesora pražské teologické fakulty Vojtěcha Šandy (1873-1953). Širším kontextem nám bylo období, kdy autor žil. Užším kontextem pak jeho životní příběh a dílo. Analyzované dílo bylo jediné dogmatického charakteru z jeho bibliografie.

Samotné analyzované dílo vzniklo v době manualistické metody v teologii, proto cílem také bylo zjistit, zda autor manualistickou metodu překračuje, v čem se jí drží, co přináší nového. Tím jsme došli k závěru, že manualistické metody se autor drží převážně ve strukturování své práce - rozdělením výkladu na jednotlivé traktáty, jejich řazením i jejich vnitřní strukturou. Na obsahové rovině je analyzované dílo poplatné manualistice v předložení schématické posloupnosti, v jasnosti výkladu a v předložení na malém prostoru velkého počtu přístupů, hledisek, návrhů a teorií k právě probíranému (touto šířkou zároveň i manuál v jistém smyslu překračuje). Právě v rámci oné schematičnosti manuálu pak dílo nepřekračuje své metodologické východisko především na rovině propojenosti se spiritualitou a praktickým životem. Originalita autorova myšlení je tak ukryta pod uniformitou jasného a daného manuálového členění.

Cílem také byla samostatná otázka biblicko – teologických pramenů analyzovaného díla. Z Písma svatého tak autor nejvíce citoval Janovo a Matoušovo evangelium, listy svatého Pavla a list Židům. Všimli jsme si tedy, že autor zdůrazňuje spíše **vyvýšenost Mesiáše a Syna**. Mezi nejčastějšími christologickými tituly byli – *Kristus* (spíše jako vlastní jméno), *Slovo*, *Syn Boží* nebo *milovaný Syn*. Zařadili jsme tedy toto dílo mezi tzv. **high christology** (prim hraje Ježíšův božský původ) a také k tzv. **christologii shora** (*von oben* – reflexe založená na Božím slově). Dle našeho uvážení autor spíše inklinoval k christologickému modelu **Logos sarx** (důraz a četnost citací Cyrila Alexandrijského, důraz na vnitřní jednotu mezi božstvím a lidstvím v Kristu a na hypostatickou unii).

V dalších části naší práce jsme předložili další christologické a soteriologické otázky, na základě kterých jsme chtěli nalézt autorovo pojetí a postupy při řešení jednotlivých christologických a soteriologických témat. Tak jsme upozornili na absenci tajemství Ježíšova života. V otázce ohledně primárního účelu vtělení autor předložil svým způsobem originální přístup. Vycházel z otázky, jak se ukáže jasněji sláva Boží? Nápravou člověka díky příchodu Syna Božího na zem, nebo korunováním celého stvoření? Autorovo pojetí kenoze jsme domýšleli sami a zdá se nám, že autor primárně zdůrazňoval kenozi nestvořeného Slova, které by bylo ve Flp 2,6-8 i subjektem tohoto hymnu. Kristovo poznání náš autor rozeznával vlité a zkušenostní (*scientia infusa et acquisita*). Vlité dále dělil na vlité podstatné (*scientia per se infusa*) a na vlité případkové (*scientia per accidens infusa*). O vývoji Kristova poznání mluvil

v souvislosti s jeho lidským zkušenostním poznáním. Autor zastával také teorii blaženého patření, jako důsledek důrazu na jistotu Krista ohledně sebe sama (sebe-jistota; jistota-sebe). Odmítal také, že by Kristus byl prvním věřícím.

V posledních námi předložených tématech jsme se věnovali autorově interpretaci spásné hodnoty Kristova kříže. Ve svém výkladu pojednal o čtyřech kategoriích. Interpretační soteriologický model *zadostiučinění* autor předložil s důrazem na jeho vzestupnou linii, tedy na teocentrický rozměr (náprava osobního ponížení, které je charakterizováno urážkou čestného dluhu toho, komu jsme něco dlužni). U modelu *vykoupení* autor položil důraz na sestupnou linii (Kristovo osvobození lidstva od nesvobody prvotního hříchu). Neopomenul zde však, ale i vzestupnou linii (ve smyslu nutné lidské spolupráce). V dalším soteriologickém modelu *záslužné příčiny spásy* autor podtrhl Kristovu dokonalou zásluhu díky podstoupené smrti. Opomenul zásluhu Kristova pozemského života (všiml si ji pouze v souvislosti s vlitým poznáním). Dalším důrazem na Kristovo prostřednictví však autor akcentoval také vzestupnou linii. Jako Krista udělovatele milostí autor zase akcentoval sestupnou soteriologickou linii. V posledním soteriologickém interpretačním modelu *oběti* autor zmínil Kristovo poslušné obětování sebe sama v jeho osobní oběti. Kristovo kněžství definoval skrze hypostatickou unii. V tomto modelu tak autor zdůrazňoval vzestupnou linii (oběť poslušnosti až k smrti), i sestupnou (Kristus je knězem díky hypostatické unii).

Šandovo dílo je sice „pouhou“ učebnicí, za to však velice kvalitní a velice obsáhlou. Co možná nejobsáhlejšího přehled přístupů a teorií, i její komplementarita v předkládání různých pohledů ji řadí mezi nejlépe zpracované učebnice dogmatiky na českém území 20. století. Latinský jazyk, ve kterém je psána jí umožnilo překročit hranice a stát se tak učební pomůckou v mnoha dalších zemích (USA, Nizozemí, Irsko). Mnohem méně kvalitní skripta z dogmatiky se ještě před nedávnem užívala na teologické fakultě v Praze (podle L. Otta). Šandova dogmatika se tak stala zapomenutou dcerou české teologie, ke které bychom se však měli vracet, ovšem nikoliv bez kritického pohledu.